

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO (toliau - BK) 29, 135, 138, 139, 140, 250 IR 281 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO (toliau - ANK) 407, 423, 428 IR 610 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (toliau kartu – Projektai) (TAP NR. TAP-20-1939; TAIS NR. 20-12170(2))

2020-11-23 Nr.
Vilnius

Projektų rengėja: Teisingumo ministerija

Projektų tikslai:

- sunkiu sveikatos sutrikdymu laikyti ir tuos atvejus, kai asmuo labai ilgai serga ir yra priverstas gydytis stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose.
- tikslinti sveikatos sutrikdymo mastui įvardinti vartojamus terminus – sunkų, nesunkų ir nežymų sveikatos sutrikdymo mastą keisti į sunkų, apysunkį ir nesunkų.
- atsisakyti neaktualios „profesinio darbingumo“ sąvokos, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2005 m. profesinis darbingumas nėra nustatinėjamas.

Dabartinė situacija: Pagal galiojantį BK yra numatyti baudžiamoji atsakomybė už sunkų, nesunkų bei nežymų sveikatos sutrikdymą ir fizinio skausmo sukėlimą.

Sunkaus sveikatos sutrikdymo sudėties požymiai šiuo metu nėra tiesiogiai siejami su sirgimo trukme. Tai reiškia, kad, nepriklausomai nuo to, ar asmuo dėl patirtų sužalojimų buvo priverstas gydytis, pavyzdžiui, 15 dienų, 6 mėnesius ar dar ilgiau, sveikatos sutrikdymo masto konstatavimas nuo to nesikeičia, t. y. jis vis tiek vertinamas kaip nesunkus jei nėra kitų sunkiam sutrikdymui reikalingų požymių. Pažymėtina, kad su konkrečia sirgimo trukme (t.y. konkrečiu dienų skaičiumi) susiję nusikalstamų veikų požymiai įtvirtinti tik Fizinio skausmo sukėlimo ar nežymaus sveikatos sutrikdymo („*trumpam susargdino*“) ir Nesunkus sveikatos sutrikdymo („*ilgai sirgo*“) atvejais (šių požymių turinį detalizuojant Vyriausybės įgaliojimu bendru sveikatos apsaugos ministro, teisingumo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintose sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklėse (toliau - Taisyklės).

Tiek sunkus, tiek nesunkus sveikatos sutrikdymas šiuo metu, vertinami *inter alia* pagal tai, kokią dalį profesinio ar bendro darbingumo sužalotas ar susargdintas asmuo prarado. Tačiau, pažymėtina, kad profesinis darbingumas nėra nustatinėjamas nuo 2005 metų.

Projektų esmė: siūloma sunkaus sveikatos sutrikdymo sudėtį papildyti nauju alternatyviu *labai ilgo sirgimo* požymiu (požymio turinys būtų išsamiai atskleistas Taisyklėse). Esama situacija, kai vertinant sunkų sveikatos sutrikdymą nėra atsižvelgiama į asmens sirgimo

(gydymosi) trukmę, kelia pagrįstų abejonų, kad asmens patirti sužalojimai nėra įvertinami visapusiškai. Vien pats faktas, kad asmuo priverstas gydytis stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose kelis mėnesius (nepertraukiamai) turi reikšmingos įtakos jo psichinei būklei, asmuo negali savęs realizuoti profesinėje srityje (gali prarasti darbinius įgūdžius), patiria kitokius asmeninius išgyvenimus ar suvaržymus.

Projektais sąvoka „nesunkus sveikatos sutrikdymas“ keičiama tikslesniu terminu – „apysunkis sveikatos sutrikdymas“. Įvertinus tai, kokie sveikatos sutrikdymai šiuo metu yra priskiriami nesunkių sveikatos sutrikdymų kategorijai (pvz., žymus kraujo apytakos sutrikimas dėl kraujagyslių sužalojimo, hepatitas, išsivystęs dėl kepenų sužalojimo, žymus šlapimtakio nepraeinamumas, raumenų atrofija dėl nugaros smegenų pažeidimo, viso ausies kaušelio netekimas ir kt.), manytina, kad sąvoka „nesunkus sveikatos sutrikdymas“ tinkamai neatspindi šių sužalojimų pavojingumo, jų turinio, galimų pasekmių ir sukuria klaidingą įspūdį, kad, nepaisant patirtų sveikatos sužalojimų sunkumo laikoma, jog asmeniui padarytas nesunkus sveikatos sutrikdymas. Atsižvelgiant į tai

Siekiant išlaikyti baudžiamojo įstatymo sistemiškumą ir nuoseklų, pagal pavojingumo pobūdį ir mastą vertinamų nusikalstamų veikų, dėstymą, taip pat siūloma vartojamą „nežymaus sveikatos sutrikdymo“ sąvoką pakeisti „nesunkiu sveikatos sutrikdymu“.

Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2005 m. nėra nustatinėjamas profesinis darbingumas, šios sąvokos BK yra siūloma atsisakyti kaip neaktualios.

Projektų įgyvendinimas papildomų biudžeto lėšų nepareikalaus.

Atsižvelgiant į tai, kad priėmus Projektus reikės keisti Taisyklės, kartu su Projektais žiniai pateiktas ir preliminarus Taisyklių pakeitimo projektas.

Derinimas: Projektai derinti su Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentu, Teisėjų taryba, Generaline prokuratūra ir Valstybine teismo medicinos tarnyba. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma (pateikti argumentai vertintini kaip pakankami neatsižvelgimui į gautas pastabas).

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektai neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Teikiame šias pastabas:

1. Atkreiptinas dėmesys, kad, pagal galiojantį teisinį reguliavimą, poveikis asmens psichikai yra minimas tik sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju, siejant jį su susargdinimu „sunkia nepagydoma ar ilgai trunkančia liga stipriai sutrikdančia žmogaus psichiką“, t.y. dėl veikos 1. turi būti atsiradusi liga bei 2. jos sukeltas psichikos sutrikimas, kuris turi būti itin reikšmingas, sukeliantis asmens esminiam fiziniam suluošinimui prilyginamas pasekmes (pvz. regos netekimui, vaisingumo netekimui etc.).

Praktikoje yra atvejų, kai asmenys patiria apysunkius arba net nesunkius (pagal galiojantį reguliavimą atitinkamai – nesunkius ar nežymius) fizinės sveikatos sutrikdymus, tačiau patiria emocines traumas, kurios potencialiai turi įtakos jų likusiam gyvenimui (pvz. sumušimo nepavykus išžaginti atveju). Siūlome įvertinti, ar galiojantis teisinis reguliavimas pakankamai atspindi šią realybę ir tinkamai užkardo atitinkamas veikas bei suteikia teismui galimybę, skiriant bausmę, tinkamai įvertinti nusikalstamos veiklos pavojingumo laipsnį ir paskirti teisingą (proporcingą padarytam teisės pažeidimui) bausmę.

2. Atsižvelgiant į aiškinamajame rašte deklaruojamą siekį užtikrinti sklandų sveikatos sutrikdymo masto nustatymo medicininių kriterijų teisinį reglamentavimą ir jų taikymą praktikoje, siūlome rengėjams aiškinamajame rašte detaliau atskleisti, kaip veiks sveikatos sutrikdymo masto nustatymo sistema po siūlomų pakeitimų ir kaip tai padės užtikrinti didesnę objektyvumą bei išvengti galimų piktnaudžiavimų.

3. Turint omenyje ypatingą aptariamų santykių poveikį asmenų teisėms, siūlome Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės tvirtinti ne ministrų įsakymu, bet aukštesnio lygmens teisės aktu – Vyriausybės nutarimu. Atitinkamai siūlytina atsisakyti baudžiamajame įstatyme nustatytos galimybės Vyriausybei įgalioti tai padaryti sau pavaldžius subjektus.

Taip pat siūlome rengėjams atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas Projektams (2020 m. lapkričio 20 d. išvada Nr. NV-3156).

Siūlome Projektus svarstyti **Tarpinstituciniame pasitarime.**

Patarėjas

Audrius Kasinskas

Audrius Kasinskas, tel. +370 706 63733, el. p. audrius.kasinskas@lr.lt